

Taina Väre

Lausuntopyyntö 15.6.2022 VN/5422/2020

Maa- ja metsätalousministeriö
Kirjaamo, kirjaamo.mmm@gov.fi

Kuntaliiton lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle tiettyjä pinta-ala ja eläinperusteisia tukia koskeviksi laiksi

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä, mutta toteaa, että lausuntoaikataulu on haasteellinen ja ajoittuu hankalasti vuosilomien aikaan, joten tarpeellinen vuoropuhelu YTA-alueiden kanssa ei ole ollut mahdollista.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kolme uutta lakia eli laki Euroopan unionin suorista viljelijätuista, laki eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista ja laki tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta. Kaikki ehdotetut lait liittyvät Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen ja Euroopan unionin rahoituskautta 2023—2027 koskevaan uuteen Euroopan unionin lainsäädäntöön. Laeilla annettaisiin Euroopan unionin lainsäädäntöä täydentävät säännökset siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpano edellyttää kansallista sääntelyä. Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja lakien on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Lausuntokierroksen aikatauluhaasteiden vuoksi Kuntaliitto lausuu vain keskeisimmistä muutosesityksistä ja niistäkin vain yleisellä tasolla. **Kuntaliitto pitää erittäin tärkeänä, että maatalouden tukihallinnon yhteistoiminta-alueiden (YTA) lausunnot huomioidaan tarkoin esityksen ja toimeenpanon jatkovalmistelussa.** YTA-alueilla on sekä paikallistuntemusta että käytännön tietoa ja kokemusta siitä, mitkä asiat esityksessä ovat toimivia ja mitkä ovat mahdollisia tai todennäköisiä ongelmakohtia, joita on syytä tarkastella vielä uudelleen. Lisäksi on tärkeää, että YTA-alueilla aiempina vuosina olleita hyviä käytänteitä ja toimintamalleja voidaan jatkaa ja että toimeenpanossa mahdollistetaan ja huomioidaan maaseudun ja maatalouden erilaisuus erilaisissa kunnissa ja eripuolilla maata.

Kuntaliiton yleisiä huomioita kolmesta laki esityksestä:**1. Laki Euroopan unionin suorista viljelijätuista**

Esityksessä tähän lakiin otettaisiin säännökset sen soveltamisalaan kuuluvien tukien ja palkkioiden myöntämisen ja maksamisen edellytyksistä. Lain nojalla voitaisiin aktiiviviljelijälle myöntää perustulotukea, uudelleenjakotulotukea, nuorten viljelijöiden tulotukea, ekojärjestelmätukea sekä tuotantosidonnaisia tulotukia (emo- ja lypsylehmäpalkkio, sonnipalkkio, ulkosaariston nautapalkkio, teurashiehopalkkio, uuhipalkkio, kuttupalkkio, teuraskaritsa- ja teuraskilipalkkio, tärkkelysperunapalkkio ja eri-koiskasvipalkkio).

Näistä tukimuodoista **perustulotuki vastaisi nykyistä perustukea kuitenkin siten, että tukioikeuksista luovuttaisiin**. Uutena tukimuotona ehdotetaan otettavaksi käyttöön jäsenvaltioille pakollinen, mutta viljelijälle vapaaehtoinen ekojärjestelmä-tuki. Ekojärjestelmätuki on Euroopan unionin kokonaan rahoittamiin tukiin kuuluva tukijärjestelmä, jolla edistetään ympäristön, ilmaston ja eläinten hyvinvoinnin parantamista. Uutena tukimuotona ehdotetaan lisäksi otettavaksi käyttöön jäsenvaltioille pakollinen uudelleenjakotulotuki, jota voitaisiin maksaa enintään 50 hehtaarille tuenhakijaa kohden.

Kuntaliitto toteaa, että perustulotuen maksun perusteena olevista tukioikeuksista luopuminen on kannatettava muutos. Se keventää ja yksinkertaistaa siltä osin tukihallinnon työtä. Tukioikeuksista luopuminen vähentää byrokratiaa ja vapauttaa työaikaa muihin tukihallinnon tehtäviin sekä maatalouden ja maaseudun kehittämiseen, joka puolestaan osaltaan tukee CAP-suunnitelman tavoitteiden toteutumista.

2. Laki eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista, johon otettaisiin säännökset tietyistä Euroopan unionin maaseuturahastosta osarahoittamista korvauksista, jotka sisältyvät Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategia-suunnitelmaan vuosille 2023–2027. Lakiin otettaisiin säännökset sen soveltamisalaan kuuluvien korvausten myöntämisen ja maksamisen edellytyksistä sekä tiettyihin korvauksiin liittyviin sitoumuksiin ja sopimuksiin koskevat säännökset. Lain nojalla voitaisiin myöntää ympäristökorvausta, luonnonhaittakorvausta, luonnonmukaisen tuotannon korvausta, eläinten hyvinvointikorvausta, ei-tuotannollisten investointien korvausta ja korvausta maatilojen neuvontapalveluihin.

Kuntaliitto toteaa, että koska Suomen maatalous ja erityisesti kotieläintuotanto on erittäin vakavissa ongelmissa ei lailla tulisi enempää

Taina Väre

vaikeuttaa nykyistä tilannetta vaan päinvastoin. Esityksessä oleva luonnonhaittakorvauksen kotieläinchorotuksen poistaminen vaikuttaisi nimenaan tähän suuntaan, joten esitys perusteluineen tulee arvioida uudelleen.

3. Laki tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta

Esitetyssä laissa säädettäisiin keskitetysti eri viranomaisten tehtävistä ja toimivallasta, tuen hakumenettelystä, tukihakemuksen käsittelystä viranomaisessa ja päätöksenteosta, valvonnasta sekä tuen palauttamisesta ja takaisinperinnästä. Lisäksi laissa säädettäisiin muun muassa päätöksen maksullisuudesta, viranomaisen oikeudesta tietojensaantiin sekä muutoksenhausta. Tarkoituksena ei ole kuitenkaan muuttaa esimerkiksi nykyistä viranomaisten välistä toimivaltaa.

Nykytilanteeseen verrattuna säädettäisiin muun muassa **tuen hakemisesta sähköisesti ja pinta-alamonitoroinnin ottamisesta käyttöön** tukijärjestelmien täytäntöönpanossa. Koska jatkossa Euroopan unionin lainsäädäntöön ei enää sisälly yhtä yksityiskohtaisia säännöksiä esimerkiksi valvontaseuraamuksista kuin nykyisin, lakiin otettaisiin tarvittavat perussäännökset näiltä osin.

Lisäksi maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien lakiin tehtäisiin tarvittavat muutokset ehdotettujen uusien Euroopan unionin suorista viljelijätuista annettavan lain ja tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annettavan lain säännöksistä johtuen.

Kuntaliitto toteaa, että koska nykyisinkin hakemukset ovat pääosin sähköisiä, ei sähköiseen tukihakuun siirtyminen vähennä merkittävästi kuntien tehtävämäärää eikä tukihallinnon työpanosta juurikaan vapaudu ”siirrettäväksi” muihin tukihallinnon tehtäviin. Lisäksi muutosvaiheessa tarvitaan resursseja ja mahdollisuus tukea niitä hakijoita, joille sähköinen haku ei ole vielä tuttua.

Kuntaliitto toteaa, että aina muutosvaiheissa, eli ohjelmakausien vaihtuessa viljelijöiden neuvonta ja tiedottaminen tukihallinnon töitä. Siksi on tärkeää, että neuvontatoimenpide on käytettävissä ja helposti saatavissa. Lisäksi jatkovalmistelussa tulisi huomioida myös muunlaisen neuvonnan tarve, jolla voidaan tukea mm. maatilojen tuotantotilojen rakentamista ja muuta korjausrakentamista.

Pinta-alamonitoroinnin käyttöön ottamisesta Kuntaliitto toteaa, että sekä työnjaosta että työn edellyttämistä resursseista ja neuvonnasta olisi hyvä keskustella kuntien/YTA-alueiden sekä ELY-keskusten kanssa.

Taina Väre

Lopuksi tiedoksi jatkovalmistelijoille, että tarvittaessa Kuntaliitto voi järjestää esim. Teams-tapaamisen kunnille ja YTA-alueille syksyn 2023 aikana esityksen jatkovalmisteluun liittyen.

SUOMEN KUNTALIITTO

Taina Väre
Erityisasiantuntija

